

ישראל גרים שם הוא מקום בפני עצמה ואין ס' רבוא בוקעין שמה, וזה הי' אדני ההיתר עוד בשנת תרס"ב מגאוני ורבני קדמאי דששים רבוא הוא דייקא ומספר מדיוק הוא ואפילו יש חמש מאות אלף איש הוא אינו רשות הרכים דאורייתא ופה בבארא פארק הוא כמו ההיתר באנטווערפן, ומהו הרעש?! שלום מאן, כולל אנטווערפן-לנו"

תגובת הכותב:

"ישר כח להר' שלום מאן, על ידיעות חשובות שלו בענין העירוב בעיר אנטווערפן, ואם הם נכונות, לכאורה יש ראי' גדולה למה שכתבנו באור ישראל גליון כ', דלא בעינן ששים רבוא על הרחובות אלא עיר שיש בה ששים רבוא, וכמו שכתוב במשנה ברורה סי' שמ"ה סקכ"ד, דחייש בכל הראשונים העומדים בשיטת זו ולא נזכר בדבריהם רק שיהיו מצויים ששים רבוא, וא"כ בברוקלין שיש ה' פעמים ששים רבוא, ודאי לפי דעת הגאונים האלו, החזון נחום והכלי חמדה, אסור לעשות עירוב, דאפילו באנטווערפן היו אוסרים אילו היו שם ששים רבוא.

עוד מבואר דלא רצו הגאונים אלו לסמוך על שאר קולות דרשות הרבים בעי מפולשת ומכוונות משער לשער או שרחובות שלנו בנוי בבתיים, דאי' למה היו צורך לספור כלל מספר הדרים, אלא ודאי דאי אפשר לסמוך על היתירים אלו וכמו שביארנו שם.

בכבוד רב,

נפתלי זאב גנצבי

בענין עריכת הסדר מבעוד יום

לכבוד מערכת אור ישראל שיחיו

בקשר למש"כ הרה"ג ר' חיים שלום דייטש בגליון כ"ג בענין עריכת הסדר מבעוד יום ע"י שינוי הסדר דהיינו להתחיל משולחן ערוך, עיי"ש.

הראני ח"א דאכן מצינו מקור לזה שמתחילין הסדר מבעוד יום ואח"כ ממשיכים כד' כוסות ואמירת ההגדה וכו', והוא במרדכי (פרק ערבי פסחים בסדר של פסח) וז"ל: "כימים שהיו עושין הסדר אחר סעודתן, ולכך לא היו צריכים אלא מצה אחת

וזה מיהא בעינא לברורי למה נענשו אנשי אלכסנדריא (כמובא בסוכה נ"א ע"ב) לדעת הרא"מ שהביא הריטב"א על מה שחזרו למצרים וכי ממש בדרך שיצאו חזרו (וכמוש"כ בהמפרשים על היראים דלכך נתפרטו כל הנסיעות בסו"ס במדבר כדי שנטע מהו האיסור) וכי הלכו דרך כל המ"ב חניות והסעות של ישראל בצאתם ממצרים.

שמואל ישעי' יפה

בענין עירוב בבארא פארק

לכבוד חברי המערכת קובץ אור ישראל

ראיתי בגליונכם מחודש תשרי שתא זו [מספר כ"א] דף רס"ז מהרה"ג ר' נפתלי גנצבי שליט"א ר"מ בישיבת חתן סופר ברוקלין, לפול ארוך בענין גדר "ששים רבוא" שהוא לאו דוקא, אלא מספר גדול ונדמה לס' ג"כ הוי די עיי"ש באריכות ואכמ"ל, ממילא מסיק דבארא פארק הוא ג"כ רשות הרכים דאורייתא וצריכים דלתות דוקא.

ולא זכיתי להבין, אנו בני אנטווערפן – בעלגיא, אשר הוא ידוע מן העיירות הגדולות אשר הטלטול מותר בה על ידי עירוב כמעט מאה שנה, וזה לך השתלשלות העירוב בעירונו אנטווערפן.

העירוב הועמדה והותקנה בשנת תרס"ב ע"י הגאון ר' שלום איטשע שטערנבערגער זצ"ל דומ"ץ בקהילת מחזיקי הדת כהסכמת הגאונים הרה"ג ר' נחום וויידנפעלד אב"ד דאמבראווא זצ"ל והכלי חמדה זצ"ל, (ועי' בשו"ת אמרי יושר ח"א סי' ב' תשובה להנ"ל בענין היתר העירוב באנטווערפן, וכן בשו"ת אבני נזר או"ח סי' רצ"ג).

ואדני ההיתר היתה אחר שסוכם ע"י עסקנים וע"פ רשימת השלטונות שאנטווערפן העיר אין בוקעין בו ס' רבוא, אפילו אם נחשב ונצרף היושבים בבית יחד עם כל המסתובכים ברחובות העיר יגיע החשבון רק לסך חמש מאות אלף איש ואף דאח"כ איחדו השלטונות את העיר על כל פרבריה וצרפו אליה את כל השכונות הקטנות אשר מסביב לה והכל בשם אחד יכונה "אנטווערפן", מ"מ סביב העירוב במרכזה אשר אחינו בני

שם וצ"ע. ועכ"פ לדבריהם שנתגייר ממש ליכא מקור שכן הוא אף בברכת גוי דהא גם ארונה היה ישראל ומשמע שם שכשברך לדוד כבר היה גר. אך לנצי"ב ל"ק דלהדיא בגמ' שם שהיה רק תושב.

אמנם יל"ע דשמא דוקא גר תושב שקיבל ע"ע לקיים מצותיו הוא דאמרי' דאל תהי וכו' דהא אכתי לא עובר על דתו אך סתם גוי שעובר על מצותיו וכב"ק (ל"ח.) ובע"ז רפ"ב (כ"ב.) ושם לקמן (כ"ו:) בתורה "ולא" ועוד, לא אמרי' שאל תהי וכו' ומהו שכ' הנצי"ב שכן הוא בסתם גוי. ואפשר שהענין שאכן מתקיים אף בהדיוט כדאי' במו"ק (י"ח.) "שברית כרותה לשפתים" ונלמד שם מאברהם ע"ה שאמר ונשתחווה ונשובה אליכם יעו"ש ונתקיים לטובה והא אאע"ה לא נחשב ישראל ואפ"ה התקיים אצלו אמרי' שפתיו וא"כ ה"ה בעלמא ואע"פ שלא היה הדיוט וקיים אף לכל התורה כולה וכבינא (כ"ח:) מ"מ הא למדים מזה לכל בני אדם שברית כרותה וכו' והיינו שיש כח לדיבור האדם וא"כ אף בכ"נ אמרי' שברית וכו' ולכן אף אל תהי ברכתם וכו', אך יל"ע דשמא דוקא בב"נ שמקיים דתו וכאברהם ע"ה הוא דאמרי' דברית וכו' אך בגוי בעלמא לא, וא"כ יל"ע מנין שאל תהי וכו' אף בגוי בעלמא.

הרב יהודה קול, כולל פנינו בני

בענין הליכה בחזרה למצרים

בגליון כ"ב טבת תשס"א עמד שם כותב אחד שיחי' ע"ד מש"כ ריטב"א ז"ל בשם הרא"מ בסופ"ג דיומא דמה דאסור לחזור למצרים הוא רק בדרך שיצאו ישראל ממצרים, ומקורו מיראים ס"י ש"ט ואכמ"ל, והעיר מקרא מפורש בסדר כי תבוא (כ"ח, ס"ח) והשיבך ה' מצרים כאניות בדרך וגו' ע"כ השאלה הנשאל שם.

ואומר אני "ויען יונתן את שאול נשאל" והוא שם על אתר בתרגום יונתן בן עוזיאל שכתב זה הלשון ויגלינכו מימרא דה' למצרים כאלפיא כגו ימא דסוף וכו' ע"כ לשונו הרי דקא מדגיש כדברי הריטב"א גופא דדוקא דרך ימא סוף הוא דנאסר דברוך הזה יצאו ול"ק כלל על הריטב"א לדעתי.

(כ"ג.) ושם (מ"ה.) דעכו"ם הבא על כת ישראל הולד כשר וכברמכ"ם כפט"ו דאיס"ב ה"ג ואף לתוס' שם דגרס ר"י שהולד ממזר מ"מ דין ישראל יש לו [וידידי הגר"ר נוסכויים נ"י העירני לרש"י כפ"ק דר"ה (ד.) בר"ה "כלכתא" שכ' גבי דריוש שאסור לו לבוא על בהמה דב"נ הוזהר ע"ז ומה צריך לזה הא הוי אימו ישראל וצ"ע ויעו"ש לעיל (ג:) בתורה "שנת" דלתירוץ א' היו ב' דריוש והדריוש הנזכר בגמ' שם היה דריוש הראשון ולא היה בן של אסתר ואכן היה גוי גמור, אמנם רש"י כ' שם להדיא בד"ה ויבא, דהדריוש שנזכר שם בגמ' היה אחר אחשוורוש וכו' והוא לכו"ע היה בנו של אסתר וא"כ לרש"י דאיירי שם בישראל צ"ע שכ' שנאסר לבוא על בהמה כב"נ.]

אמנם יעו"ש בדניאל (פ"ו פ"א) כאבן עזרא דהיו ב' דריוש והדריוש הנזכר שם שבירך לדניאל היה דריוש המדי — הראשון ולא בנו דאסתר וא"כ איירי שם בגוי גמור וממנו נלמד שאל תהי וכו'. וכן ארונה היבוסים שהיה גוי וממנו יש ללמוד כן הוא אף בברכת גוי, ויעו"ש בפ"ב דע"ז (כ"ד:) א"ר נחמן ארונה גר תושב היה וברש"י כ' שקיבל שבע מצות ב"נ וכו' [וצ"ע מרש"י בגיטין (נ"ז:) בד"ה גר ומרש"י בסנהדרין (צ"ו:) ומרש"י בערכין (כ"ט.) ד"ה "איך" ועוד איכא רש"י כזה ואכמ"ל] וא"כ לא היה כגר בעלמא שהוי כקטן שנוולד וישראל גמור אלא הרי הוא כגיותו רק יש לו כמה דינים דלא כשאר ב"נ וכגון שצריך להחיותו וכבע"ז (ס"ה.) ועוד.

והנה בשמואל ב' (כ"ד, ט"ז) כ' במצודת דוד בד"ה "היבוסים, מבני יבוס וארוז"ל שהיה גר צדק" וכן ע"ש במצ"ד לקמן פכ"ג וה"נ יעו"ש ברלב"ג כפ"ח שכ' "וידמה שארונה היבוסים נתגייר ולזה נשאר בירושלים עם ישראל" וכו' אמנם זה תמוה דלהדיא אי בע"ז שם שרק היה "גר תושב" ואין זה נקרא "גר צדק" כלל וכבערכין ספ"ח (כ"ט.) וברמב"ם בפ"י דעכו"ם ה"ו יעו"ש ולא אמרו חז"ל בשום מקום שהיה גר צדק אלא גר תושב, וצ"ע. ומש"כ הרלב"ג שלכן נשאר שם בירושלים אינו בהכרח שהיה גר צדק דמספיק כשקיבל ע"ע שיקיים ז' מצות ב"נ שישאר